

บทคัดย่อ

ลูกจ้างผู้ทำหน้าที่ดูแลทำความสะอาดเคหสถานหรือบ้านพักอาศัยตลอดจนให้บริการแก่บุคคลผู้อยู่ในบ้านและครอบครัวนั้น ในทางสังคมเรียกลูกจ้างประเภทนี้ว่า คนใช้ หรือ คนรับใช้ แต่ตามกฎหมายแรงงานปรากฏคำศัพท์ที่ใช้เรียกลูกจ้างประเภทนี้ว่า “ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย” แต่ก็ได้ให้นิยาม หรือคำจำกัดความอื่นใด ที่สามารถทำให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่าเป็นลูกจ้างที่มีลักษณะการทำงานเช่นไร ดังนั้น จึงต้องอาศัยการตีความของศาลเป็นกรณีๆไป ปัจจุบันกฎหมายแรงงานของประเทศไทยบางฉบับไม่ใช้บังคับกับลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย ศาลฎีกาจึงตีความคำว่า “ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย” อย่างเคร่งครัด เนื่องจากจะมีลักษณะของการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วยหรือไม่นั้น เป็นเหตุสำคัญที่ใช้เป็นหลักเพื่อพิจารณาว่าลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านผู้นั้นจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานฉบับใดบ้างหรือไม่ โดยหากการทำงานเกี่ยวกับงานบ้านของลูกจ้างผู้นั้นมีลักษณะของการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วยก็จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานเท่าเทียมกับลูกจ้างอื่นทั่วไป ดังนั้นในวิทยานิพนธ์นี้เมื่อกล่าวถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านจึงให้หมายถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วยเท่านั้น

ปัจจุบันลูกจ้างประเภทนี้ได้รับการคุ้มครองแรงงานในสิทธิขั้นพื้นฐานทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานอันเป็นกฎหมายพิเศษที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำด้านแรงงานที่ลูกจ้างพึงได้รับการปฏิบัติจากนายจ้างให้การคุ้มครองลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านเพียงบางประการเท่านั้น นอกจากนี้ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านก็ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ลูกจ้าง” ตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม การคุ้มครองแรงงานที่ได้รับจึงไม่เพียงพอต่อลักษณะและสภาพการจ้างงานที่เกิดขึ้นในความเป็นจริง ผู้เขียนจึงศึกษาถึงสภาพและปัญหาของการทำงานเกี่ยวกับงานบ้านในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาแนวทางการคุ้มครองลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านตามกฎหมายแรงงานต่างประเทศและระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า การที่กฎหมายแรงงานของประเทศไทยให้การคุ้มครองแรงงานลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้ลูกจ้างประเภทนี้ปราศจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่ควบคุมเกี่ยวกับสภาพการทำงานในแต่ละวัน เช่น ไม่มีการกำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงาน เวลาพัก วันลา วันหยุดบางประเภท ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ

ไม่ได้รับการคุ้มครองด้านความปลอดภัยในการทำงาน ไม่ได้รับค่าทดแทนและการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายอันเนื่องมาจากการทำงาน นายจ้างแต่ละครัวเรือนมีลักษณะ การจ้างงาน และการจ่ายค่าตอบแทนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรองระหว่างคู่สัญญา เป็นรายๆไป หรือขึ้นอยู่กับมนุษยธรรมของนายจ้างแต่ละคน ก่อให้เกิดการเอาเปรียบ แรงงานอย่างมาก

จากผลศึกษาการคุ้มครองลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านตามกฎหมายแรงงาน ต่างประเทศและระหว่างประเทศนั้น พบว่ากฎหมายแรงงานของต่างประเทศยอมรับถึงลักษณะ เฉพาะในการทำงานของลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านว่ามีความแตกต่างจากลูกจ้างอื่น จึงกำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายแรงงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการทำงาน เพื่อคุ้มครองลูกจ้างประเภทนี้โดยเฉพาะ ทำให้ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านในต่างประเทศ นั้นได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานในระดับที่สูงกว่าลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้าน ในประเทศไทย สำหรับแนวทางการคุ้มครองลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านตามกฎหมาย แรงงานระหว่างประเทศนั้น แม้ว่าปัจจุบันยังไม่มีอนุสัญญาฉบับใดที่กำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อคุ้มครองลูกจ้างประเภทนี้โดยเฉพาะ แต่อนุสัญญาฉบับต่างๆที่มีอยู่ก็สามารถนำมาปรับใช้ เพื่อให้การคุ้มครองแก่ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านได้

ผู้เขียนเห็นว่า ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านเป็นลูกจ้างที่มีธรรมชาติ ของความสัมพันธ์ทางแรงงานอันแยกได้ยากระหว่างความเป็นส่วนตัวกับงาน ประกอบกับ การจ้างงานส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักเป็นระบบอุปถัมภ์ กล่าวคือ เป็นการทำงานและพักอาศัย อยู่กับนายจ้าง อันทำให้สถานที่ทำงานกับสถานที่พักอาศัยเป็นสถานที่เดียวกัน จึงไม่อาจนำ บทบัญญัติบางประการที่ใช้บังคับกับลูกจ้างอื่นทั่วไปมาบังคับใช้กับลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับ งานบ้านได้ ดังนั้น จึงควรบัญญัติกฎหมายคุ้มครองลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านโดยเฉพาะ อันจะสามารถเพิ่มการคุ้มครองแรงงานให้แก่ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านในประเทศไทย ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อให้มีประสิทธิผลในการบังคับใช้อย่างแท้จริง ควรกำหนดหลักเกณฑ์ ที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำไว้อย่างกว้างๆแต่ชัดเจน เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นสามารถบังคับใช้ โดยไม่กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้าน